

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – W kierunku ogólnego porozumienia w sprawie zmian klimatu

COM(2009) 39 wersja ostateczna

(2010/C 128/22)

Sprawozdawca: **Thomas Mc DONOGH**

Dnia 28 stycznia 2009 r. Komisja, działając na podstawie art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – W kierunku ogólnego porozumienia w sprawie zmian klimatu

COM(2009) 39 wersja ostateczna.

Sekcja Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię w dniu 2 września 2009 r. Sprawozdawcą był Thomas McDONOGH.

Na 457. sesji plenarnej w dniach 4–5 listopada 2009 r. (posiedzenie z 5 listopada) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 168 do 2 – 3 osoby wstrzymały się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES wyraża swoje głębokie rozczarowanie faktem, że szefowie państw członkowskich UE jak dotąd nie doszli do porozumienia w sprawie najważniejszych decyzji dotyczących finansowania walki ze zmianą klimatu.

1.2. EKES zaleca, aby, zgodnie z dowodami naukowymi, długookresowy cel ograniczenia emisji gazów cieplarnianych (do 2050 r.) wynosił 2 tony ekwiwalentu dwutlenku węgla na osobę rocznie, co sprawi, że globalne ocieplenie nie przekroczy 2 °C.

1.3. EKES uznaje, że państwa członkowskie UE, powinny przyjąć ambitny cel przejściowy polegający na zredukowaniu do 2020 r. globalnego poziomu emisji gazów cieplarnianych przynajmniej o 30 % w stosunku do poziomu z 1990 r., pod warunkiem, że nastąpi porównywalna redukcja emisji w pozostałych krajach rozwiniętych i bardziej zaawansowanych krajach rozwijających się.

1.4. Kraje rozwinięte powinny zobowiązać się do zmniejszenia poziomu emisji gazów cieplarnianych do 2050 r. przynajmniej o 80 % w stosunku do poziomu emisji z 1990 r.

1.5. EKES podziela zdanie Komisji, zgodnie z którym kraje rozwijające się jako grupa (z wyjątkiem najmniej rozwiniętych państw afrykańskich) powinny w tym samym czasie zobowiązać się do ograniczenia do 2020 r. wzrostu własnych emisji o 15–30 % poniżej poziomu przewidywanego w przypadku niepodjęcia działań redukcyjnych.

1.6. Kwestie emisji gazów cieplarnianych pochodzących z sektora transportu lotniczego i morskiego powinny zostać włączone do negocjacji kopenhaskich.

1.7. EKES raz jeszcze podkreśla potrzebę zmniejszenia do 2020 r. ubytku powierzchni lasów tropikalnych w wartościach brutto o co najmniej 50 % w stosunku do obecnego poziomu, przy jednoczesnym zapewnieniu zrównoważonego gospodarowania lasami, użytkami zielonymi, terenami podmokłymi, i torfowiskami w innych regionach krajów rozwiniętych, a w przyszłości także w krajach rozwijających się.

1.8. EKES wyraża aprobatę dla wsparcia Komisji w działaniach na rzecz międzynarodowego porozumienia dotyczącego dodania do „koszyka” protokołu z Kioto gazów fluorowanych.

1.9. Należy zapewnić odpowiednie finansowanie badań globalnych (i regionalnych), rozwoju technologicznego i demonstracji w zakresie zmiany klimatu.

1.10. EKES popiera aktywną politykę edukacyjną i informacyjną celem propagowania lepszego zrozumienia zmiany klimatu i jej skutków przez obywateli Europy i innych części świata.

1.11. Nie należy wykorzystywać aktualnego kryzysu gospodarczego jako argumentu uzasadniającego odkładanie pilnych i zdecydowanych działań związanych ze zmianą klimatu.

2. Wstęp

2.1. EKES jest przekonany, że w świetle najnowszych dowodów naukowych, które pojawiły się po ukazaniu się czwartego sprawozdania oceniającego IPCC (AR4), potrzeba podjęcia pilnych i natychmiastowych działań stała się tak nagląca jak nigdy dotąd.

2.2. W 1996 r. został ustalony przez rządy państw członkowskich UE limit ocieplenia klimatu o 2 °C powyżej poziomu sprzed epoki przemysłowej, co następnie potwierdzono podczas szczytów Rady Europejskiej i Rady ds. Ochrony Środowiska, ostatnio zaś potwierdziła to grupa ekspertów UE ds. zmian klimatu. Uznano, że jest to najwyższy akceptowalny poziom, powyżej którego dalszy wzrost temperatury mógłby spowodować poważne problemy społeczne ze względu na związane z tym pogorszenie się stanu zdrowia, niedobór wody, brak bezpieczeństwa żywnościowego i przymusową migrację. W żadnym jednak wypadku poziom 2 °C nie jest poziomem bezpiecznym, jako że już teraz – przy średniej globalnej temperaturze wyższej o 0,8 °C od poziomu sprzed epoki przemysłowej – możemy zaobserwować np. szybkie tempo topnienia arktycznego lodu morskiego.

2.3. Najnowsze dowody naukowe są bardziej niepokojące niż dowody przedstawione w czwartym sprawozdaniu IPCC (AR4). Organizacja Global Carbon Project potwierdziła, że wzrost poziomu emisji związków węgla nasila się (średnio o 3,5 % w latach 2000–2007, co oznacza niemal czterokrotny wzrost w stosunku do poziomu 0,9 % rocznie w latach 1990–1999), przekraczając nawet najbardziej pesymistyczne założenia przedstawione w specjalnym raporcie IPCC w sprawie prognoz emisji.

3. Docelowe poziomy emisji

3.1. Materiał informacyjny

Rozwinięte kraje uprzemysłowione, w których w 2008 r. zamieszkiwało ok. 1 miliarda spośród 6,7 miliarda mieszkańców Ziemi, są źródłem ok. 70 % całkowitych emisji od 1950 r. do chwili obecnej. W przyszłości kraje uznawane obecnie za „rozwijające się” będą odpowiedzialne za większość emisji.

Zarówno w 1990 r., jak i w 2000 r. światowe emisje wyniosły 40 gigaton (gt) ekwiwalentu CO₂ rocznie, zaś w 2008 r. osiągnęły one poziom ok. 50 gt ekwiwalentu CO₂. W przeliczeniu na jednego mieszkańca światowe emisje wyniosły ok. 7–7,5 ton metrycznych w latach 1990 i 2000 oraz blisko 8 ton w 2008 r. Jak wynika z analiz przeprowadzonych ostatnio przez Instytut Badania Konsekwencji Zmian Klimatu w Poczdamie (Niemcy), do roku 2050 emisje gazów cieplarnianych powinny zostać zredukowane o ponad 50 % w stosunku do poziomu z 1990 r., jeśli niebezpieczeństwo, że globalne ocieplenie przekroczy 2 °C, ma się zmniejszyć o 25 % (niemniej w dalszym ciągu będzie to znaczące niebezpieczeństwo).

3.2. Zgodnie z najnowszymi danymi naukowymi i ogólnie podzielanym poglądem naukowym EKES zaleca, aby długookresowy cel ograniczenia emisji gazów cieplarnianych (do 2050 r.) wynosił 2 tony ekwiwalentu dwutlenku węgla na osobę rocznie, co jest równoznaczne z celem polegającym na stabilizacji tych emisji na poziomie ok. 500 ppm ekwiwalentu CO₂. Na szczeblu krajowym należy wspierać cel zakładający ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 2 tony na osobę rocznie.

3.3. Co się tyczy docelowych wartości poziomów emisji gazów cieplarnianych, EKES podziela opinię Komisji Europejskiej, zgodnie z którą do 2050 r. globalny poziom emisji gazów cieplarnianych należy ograniczyć do poniżej 50 % w stosunku do poziomu z 1990 r.

3.4. EKES zgadza się z opinią zawartą w sprawozdaniu oceniającym IPCC (AR4) oraz nowszych analizach, według których kraje rozwinięte powinny przyjąć za cel ograniczenie emisji o co najmniej 80 % do 2050 r. w stosunku do poziomu z 1990 r.

UE dała przykład zobowiązując się jednostronnie do zmniejszenia do roku 2020 poziomu swoich emisji o 20 % w stosunku do poziomu z roku 1990.

3.5. EKES zgadza się także z Komisją, że UE powinna przyjąć ambitniejszy cel polegający na zredukowaniu do 2020 r. globalnego poziomu emisji gazów cieplarnianych o 30 %, pod warunkiem że będzie temu towarzyszyło porównywalne zobowiązanie co do redukcji emisji w pozostałych krajach rozwiniętych i w „bardziej zaawansowanych gospodarczo” krajach rozwijających się. Do realizacji tego celu powinny zobowiązać się nie tylko kraje

wyszczególnione w załączniku I do protokołu z Kioto, ale również wszystkie państwa należące do OECD, wszystkie państwa członkowskie UE, kraje kandydujące oraz potencjalne kraje kandydujące do członkostwa w UE. Tego rodzaju zobowiązanie ze strony państw rozwiniętych jest bardzo potrzebne, a nawet niezbędne do tego, aby kraje rozwijające się poszły za ich przykładem i przyjęły takie same cele. Powinno się z czasem dokonywać przeglądu tych celów w ramach planu działania, w którym cele ustanawia się w perspektywie dziesięcioletniej na rok 2030 i 2040, w świetle najnowszych dostępnych danych naukowych.

3.6. EKES jest mocno zaniepokojony brakiem ambitnych celów w propozycjach innych największych krajów rozwiniętych, takich jak USA i Japonia, które pozostają w tyle, jeżeli chodzi o przedstawione powyżej cele na rok 2020. Komisja Kongresu USA ds. wykorzystania energii w gospodarstwach domowych i w przemyśle przyjęła w dniu 21 maja 2009 r. ustawę dotyczącą energii i globalnego ocieplenia klimatu, w której wzywa się do ograniczenia emisji o 17 % w stosunku do poziomu z 2005 r. (a nie znacząco niższego poziomu z 1990 r.!) do 2020 r. i o 83 % do 2050 r. Jednakże ta 930-stronicowa ustawa wciąż wymaga ratyfikacji przez rząd amerykański, co raczej nie nastąpi w odpowiednim czasie przed grudniowym posiedzeniem w Kopenhadze. EKES wyraża obawy związane z wpływem tej sytuacji na możliwość osiągnięcia pomyślnego wyniku negocjacji w Kopenhadze.

3.7. EKES odnosi się także krytycznie do braku konkretnych zobowiązań finansowych ze strony G8, ośmiu kolejnych krajów oraz państw członkowskich UE podczas forum największych gospodarek świata w sprawie energii i klimatu, które odbyło się w Aquili we Włoszech 9 lipca 2009 r. Osiągnięto wprawdzie porozumienie w sprawie długookresowego celu redukcji światowych emisji CO₂ o co najmniej 50 % do 2050 r., a w jego ramach redukcji tych emisji w krajach rozwiniętych o 80 % do 2050 r., ale nie ustalono żadnego roku odniesienia dla tych redukcji i nie przyjęto żadnych celów średniookresowych (na rok 2020).

3.8. EKES podziela zdanie Komisji, zgodnie z którym grupa krajów rozwijających się (z wyjątkiem najmniej rozwiniętych państw afrykańskich) powinna równocześnie zobowiązać się do ograniczenia do 2020 r. wzrostu własnych emisji o 15-30 % poniżej poziomu przewidywanego w przypadku niepodjęcia działań redukcyjnych.

EKES uważa, że realizacja tych celów będzie wymagać wcześniej podjętych i skoordynowanych działań.

3.9. EKES jest zdania, że poziom emisji gazów cieplarnianych na głowę mieszkańca jest sprawiedliwym kryterium ustalania celów związanych z ograniczeniem emisji w krajach rozwiniętych i rozwijających się, ponieważ każdy obywatel powinien mieć takie same „prawa do emisji”.

3.10. Takie wskaźniki jak np. intensywność emisji [wielkość emisji na jednostkę PKB] mogłyby znaleźć zastosowanie jako wskaźnik ograniczania emisji, chociaż EKES przestrzega przed takim jego wykorzystaniem, ponieważ obniżenie tego parametru może nastąpić z powodu wzrostu PKB danego kraju, nie zaś z powodu ograniczenia ogólnego poziomu emisji w tym kraju.

4. Emisje pochodzące z międzynarodowego transportu lotniczego i morskiego

4.1. Emisje

4.1.1. Międzynarodowy (i krajowy) transport lotniczy, jak również transport morski są coraz poważniejszym źródłem światowych emisji – poziom emisji gazów cieplarnianych pochodzących z międzynarodowego transportu lotniczego wzrastał o 4,5 % rocznie w latach 1990–2004, natomiast w tym samym okresie poziom emisji pochodzących z międzynarodowego transportu morskiego wzrastał o 2,75 % rocznie. Niemniej jednak ten rodzaj emisji nie podlega kontroli w ramach UNFCCC oraz protokołu z Kioto. Transport lotniczy przyczynia się do powstania około 2 % poziomu światowych emisji (w oparciu o dane dotyczące emisji CO₂ z transportu lotniczego w 2007 r.), a w najbliższej przyszłości należy spodziewać się ich dalszego wzrostu. W czerwcu 2009 r. Zrzeszenie Międzynarodowego Transportu Lotniczego (IATA) przyjęło zestaw celów na rzecz ograniczenia emisji gazów cieplarnianych z lotnictwa. IATA proponuje także, aby emisje te były rozliczane (i opłacane) raczej na szczeblu światowym, a nie regionalnym czy lokalnym. W swoich niedawnych sprawozdaniach Międzynarodowa Organizacja Morska wskazuje, że międzynarodowy transport morski każdego roku emituje około 843 mt CO₂ [około 3,5 % całkowitej światowej emisji gazów cieplarnianych], co stanowi odpowiednik poziomu emisji dużego kraju rozwiniętego, takiego jak np. Niemcy.

4.2. Cele

4.2.1. EKES zgadza się z Komisją, że emisje pochodzące z międzynarodowego transportu lotniczego i morskiego powinny zostać włączone do porozumienia kopenhaskiego w następujący sposób: „do 2020 r. poniżej poziomów z 2005 r., a do 2050 r. znacznie poniżej poziomów z 1990 r.”. Ponadto EKES podziela pogląd Komisji, zgodnie z którym jeżeli do końca 2010 r. Międzynarodowa Organizacja Lotnictwa Cywilnego i Międzynarodowa Organizacja Morska nie wyrażą na to zgody, emisje pochodzące z międzynarodowego transportu lotniczego i morskiego należy wliczyć do krajowych poziomów całkowitych w ramach porozumienia kopenhaskiego. EKES ponownie podkreśla, że stosowanie systemu handlu uprawnieniami do emisji w transporcie morskim jest o wiele bardziej skomplikowane niż w lotnictwie oraz że alternatywny system światowy mógłby okazać się o wiele bardziej skuteczny niż system unijny lub inny system regionalny (zob. także opinię EKES-u w sprawie zwiększenia ekologiczności transportu morskiego i żeglugi śródlądowej).

5. Emisje związane z użytkowaniem gruntów oraz ze zmianami użytkowania gruntów

5.1. Zmiany sposobów użytkowania gruntów – zazwyczaj łączące się z wylesianiem, wypalaniem torfowisk itp. – przyczyniają się do wytwarzania około 17,4 % aktualnych emisji światowych.

5.2. Mając na względzie fakt, iż znaczna część emisji jest spowodowana zmianami sposobów użytkowania gruntów, EKES raz jeszcze podkreśla potrzebę ograniczenia do 2020 r. ubytku powierzchni lasów tropikalnych w wartościach brutto przynajmniej o 50 % w stosunku do obecnego poziomu (zob. także opinię EKES-u w sprawie podjęcia wyzwań związanych z wylesianiem i degradacją lasów w celu przeciwdziałania zmianom klimatycznym i utracie różnorodności biologicznej).

5.3. Jednocześnie zaś należy zapewnić zrównoważone gospodarowanie lasami, użytkami zielonymi, terenami podmokłymi i torfowiskami przede wszystkim w krajach rozwiniętych (a w dalszej kolejności w krajach rozwijających się), aby utrzymać sekwestrację CO₂ także w tych krajach. Wszystkie kraje muszą podjąć środki na rzecz powstrzymania zjawiska wylesiania.

5.4. Europa powinna dawać dobry przykład w dziedzinie propagowania ochrony lasów, m.in. poprzez wprowadzenie wymogu certyfikacji produktów leśnych pochodzących z lasów zarządzanych zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

5.5. Jeżeli chodzi o sektor rolniczy w kontekście zmiany klimatu, jego sytuacji dotyczy odrębna opinia EKES-u⁽¹⁾, dlatego też okoliczności z nim związanych nie porusza się w niniejszej opinii.

6. Podejścia sektorowe w kontekście negocjacji w sprawie zmiany klimatu

6.1. EKES proponuje, aby wziąć pod uwagę rolę, jaką może odegrać podejście sektorowe jako uzupełnienie negocjacji w sprawie klimatu. Na przykład, tak jak to przewiduje sprawozdanie grupy roboczej *ad hoc* ds. protokołu z Kioto, w uzupełnieniu krajowych celów w zakresie zmniejszenia emisji można byłoby uzgodnić cele dobrowolne/obowiązkowe, ilościowe/jakościowe w konkretnych sektorach (przykładowo: wytwarzanie energii elektrycznej, hutnictwo żelaza i stali, produkcja cementu). Podejście sektorowe zostało także opisane w odniesieniu do rozwiązań ograniczających emisje w ramach umowy dotyczącej globalnej zmiany klimatu.

7. Fluorowane gazy cieplarniane

7.1. EKES zgadza się z propozycją włączenia kilku nowych przemysłowych substancji chemicznych do przyszłego traktatu klimatycznego. Jedną z takich substancji, trójfluorek azotu (NF₃), będący składnikiem szeroko wykorzystywanym w produkcji komputerów osobistych i telewizorów z płaskim ekranem typu LCD, jest około 17 tys. razy silniejsza niż CO₂. Innym przykładem są węglowodory fluoru (HFC) – nie są objęte kontrolami w ramach konwencji montrealskiej i stosuje się je jako zamienniki wodorochlorofluorowęglowodórów (HCFC). Kolejne brane pod uwagę substancje chemiczne to nowe rodzaje perfluorowęglowodórów (PFC) i fluorowęglowodórów (HFC), pentafluorosulfonian trifluorometylu (SF₅CF₃), fluorowane etery, perfluoropolietyery (PFPE) oraz węglowodory (HC). Zachęca się przemysł chemiczny do opracowania zamienników nowych gazów przemysłowych o właściwościach cieplarnianych.

7.2. Cele

7.2.1. EKES wyraża aprobatę dla wsparcia Komisji na rzecz międzynarodowego porozumienia dotyczącego dodania do „koszyka” protokołu z Kioto gazów fluorowych (gazów F) obejmujących nowe rodzaje fluorowęglowodórów (HFC) oraz perfluorowęglowodórów (PFC); pentafluorosulfonian trifluorometylu, fluorowane etery, perfluoropolietyery (PFPE) oraz węglowodory (HC), co doprowadzi do ustalenia górnego limitu, a następnie stopniowego zaprzestania wykorzystania tych substancji.

(1) Dz.U. C 27, 3.2.2009, s. 59–65.

7.2.2. Zgodnie z zaleceniem EKES-u kontrola i weryfikacja poziomów koncentracji nowych gazów typu F powinny stać się ważnym elementem międzynarodowych porozumień.

8. Działania na rzecz ograniczania emisji

8.1. EKES zdecydowanie uważa, że rządy krajowe powinny wydatnie wspierać te działania na rzecz ograniczenia zużycia energii, których koszt jest stosunkowo niski, jak np. zwiększanie efektywności energetycznej budynków poprzez regulacje prawne i ustanawianie standardów. Można wprowadzić przepisy zachęcające do ograniczenia ilości powstających odpadów i ich recyklingu. Można zaproponować dofinansowanie osobom skłonny wyposażyć swoje domy w panele słoneczne, poprawić ich ocieplenie, itp.

8.2. Powinno się wspierać wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych. Przykładowo, należałoby przyznawać subsydia na instalowanie turbin wiatrowych do wytwarzania energii elektrycznej z możliwością zasilania sieci przesyłowej energią elektryczną pozyskaną z tego źródła, na użytkowanie generatorów biogazu uzyskiwanego z mieszaniny trawy, roślinności, żyta, itp., z której w wyniku fermentacji uzyskuje się metan, wykorzystywany następnie do zasilania sieci, tak jak się to robi w Niemczech zgodnie z ustawą o odnawialnych źródłach energii, przez co odsetek energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych wynosi w tym kraju 14 %.

8.3. Należy wspierać rozwój technologii niskoemisyjnych i ekologicznych. Kraje rozwinięte i rozwijające się są zachęcane do wprowadzania innowacji i przechodzenia na nowe, wydajne technologie, tam gdzie jest to możliwe.

8.4. Niezbędna jest modernizacja istniejących i budowa nowych elektrowni, czemu towarzyszyć powinno przejście na paliwa niskoemisyjne, zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii oraz energii jądrowej, wykorzystywanie bardziej wydajnych technologii wytwarzania energii elektrycznej.

8.5. EKES opowiada się za tym, aby początkowe inwestycje w krajach mniej rozwiniętych przewidywały zakup najlepszych technik dostępnych lokalnie lub dostosowanych do lokalnych warunków.

9. Działania dostosowawcze

9.1. Autorzy planu działania z Bali uznali, że działania dostosowawcze należy włączyć do międzynarodowego porozumienia w sprawie klimatu na okres po 2012 r. Waga działań dostosowawczych, dzięki którym społeczeństwo zwiększa swoją zdolność radzenia sobie ze skutkami zmiany klimatu, została ostatnio podkreślona podczas Międzynarodowego Kongresu Naukowego w sprawie Zmian Klimatu. W dniu 1 kwietnia 2009 r. przedstawiono Białą Księgę Komisji Europejskiej w sprawie działań dostosowawczych (COM (2009)147 wersja ostateczna), dzięki którym UE oraz jej państwa członkowskie mogą lepiej przygotować się na skutki zmiany klimatu.

9.2. EKES wspiera Komisję w pracach na rzecz przyjęcia ram działań dostosowawczych wynikających z porozumienia kopenhaskiego i obejmujących następujące elementy:

- przyjęcie strategicznego podejścia do działań dostosowawczych;

- działania dostosowawcze należy wprowadzić do głównych nurtów najważniejszych obszarów polityki UE;

- dostosowanie musi nastąpić na poziomie lokalnym i regionalnym;

- wspomaganie działań dostosowawczych krajów najslabiej rozwiniętych i małych rozwijających się państw wyspiarskich w ramach światowego sojuszu na rzecz przeciwdziałania zmianie klimatu oraz ramowej konwencji ONZ poprzez układ ramowy na rzecz działań dostosowawczych.

9.3. Aby działania dostosowawcze odniosły powodzenie, konieczne jest równomierne rozłożenie obciążeń oraz uwzględnienie ich wpływu na zatrudnienie i jakość życia grup o niskich dochodach. Należy także uwzględnić wymiar społeczny działań dostosowawczych, w których powinni uczestniczyć wszyscy partnerzy społeczni.

10. Światowe badania, rozwój technologiczny i demonstracja

10.1. EKES zdecydowanie uważa, że należy zagwarantować finansowanie badań światowych (i regionalnych), rozwoju technologicznego i demonstracji (RD&D); potrzeba wyznaczenia tego rodzaju funduszy jest nagląca. Zaleca się wykorzystywanie projektów (RD&D) w celu przyspieszenia rozwoju, udoskonalenia technicznego i wprowadzania na rynek odnawialnych źródeł energii oraz skojarzonego wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w elektrociepłowniach.

10.1.1. EKES popiera stanowisko Komisji (SEC(2008) 3104 wersja ostateczna) dotyczące włączenia zintegrowanych badań nad zmianą klimatu do aktualnego siódmego ramowego programu badawczego (FP7). EKES zaleca nawiązanie bliższego partnerstwa między Komisją a IPCC w ramach FP7 oraz w kontekście przyszłych programów badawczych związanych ze zmianą klimatu.

10.1.2. EKES popiera przyspieszenie prac badawczych, rozwojowych oraz demonstracyjnych w dziedzinie technologii niskoemisyjnych i zwiększających efektywność energetyczną wyszczególnionych przez Międzynarodową Agencję Energii oraz technologii określonych w unijnym strategicznym planie w dziedzinie technologii energetycznych (SET) celem rozpoczęcia szybkiego wdrażania technologii niskoemisyjnych oraz zwiększających efektywność wykorzystania energii, mających znaczenie strategiczne.

10.1.3. Cały obszar dotyczący ochrony własności intelektualnej oraz krajów rozwijających się zmienił się znacząco po roku 1995, czyli po wejściu w życie Porozumienia w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (TRIPs). Na podstawie tego porozumienia kraje rozwijające się są zobowiązane do poszanowania zagranicznych patentów. Po wprowadzeniu porozumienia TRIPs przedsiębiorstwa przywiązują większą wagę do rejestrowania swoich patentów w krajach rozwijających się.

10.2. EKES popiera następujące cele wyznaczone przez Komisję:

- przeprowadzenie badań w zakresie skutków zmiany klimatu, działań dostosowawczych i innych opcji ograniczenia emisji na poziomie krajowym i międzynarodowym;

- propagowanie międzynarodowej współpracy naukowo-technologicznej we wszystkich badaniach związanych ze zmianą klimatu, z technologiami niskoemisyjnymi oraz z odnawialnymi źródłami energii we wszystkich sektorach;
- co najmniej dwukrotne zwiększenie budżetu na badania, rozwój i demonstracje związane z energią do 2012 r. oraz jego czterokrotne zwiększenie w stosunku do obecnego poziomu do 2020 r. przy znacznym przesunięciu ich akcentu w kierunku technologii niskoemisyjnych, a szczególnie odnawialnych źródeł energii.

11. Zasoby finansowe

11.1. Ogólne porozumienie kopenhaskie musi być poparte odpowiednimi środkami finansowymi. Już wkrótce kraje rozwinięte będą musiały przedstawić konkretne propozycje finansowe dotyczące finansowania celem zachęcenia krajów rozwijających się do podjęcia odpowiednich działań. Finansowanie, podobnie jak cele przyjęte zarówno przez kraje rozwinięte, jak i rozwijające się, jest głównym czynnikiem, od którego będzie zależało powodzenie lub fiasko porozumienia kopenhaskiego.

11.2. Zobowiązanie UE do realizacji postanowień konferencji kopenhaskiej jest nie do końca przekonujące, co potwierdza fakt, iż podczas unijnego spotkania szefów państw w dniach 18-19 czerwca 2009 r. przełożono podjęcie ważnych decyzji w sprawie finansowania działań związanych ze zmianą klimatu. Zadowolono się jedynie stwierdzeniem, że zasady możliwości płacenia za emisję oraz przyjęcia za nie odpowiedzialności powinny posłużyć za podstawę finansowania działań związanych ze zmianą klimatu.

11.3. Ponieważ Rada Europejska do tej pory nie podjęła żadnych decyzji dotyczących finansowania, EKES wyraża poważne zaniepokojenie brakiem zdecydowanego działania w tym aspekcie. Bardzo niepokojące jest to, że jak dotąd kraje rozwinięte, włącznie z UE, nie podjęły żadnych znaczących zobowiązań finansowych.

11.4. Inwestycje w takich dziedzinach jak technologie energooszczędne oraz szeroka gama technologii niskoemisyjnych przyczynią się do stymulowania wzrostu gospodarczego oraz skuteczniejszego oszczędzania energii.

11.5. Finansowanie ograniczenia emisji w krajach rozwijających się powinno pochodzić ze źródeł wewnętrznych i zewnętrznych, ze światowego rynku uprawnień do emisji dwutlenku węgla oraz ze składek krajów rozwiniętych:

- **Źródła wewnętrzne:** większość inwestycji do 2020 r. oraz zmniejszenie poziomu zużycia energii można uzyskać dzięki działaniom wiążącym się ze stosunkowo niskim kosztem – takim jak poprawa efektywności energetycznej w gospodarstwach domowych, w budynkach użyteczności publicznej, jak i w sektorze prywatnym; rządowa polityka dotycząca ochrony środowiska naturalnego i polityka energetyczna mogą skutecznie wspomagać skuteczność takiego finansowania. Ponadto inne potencjalne środki finansowania można zdobyć dzięki wykorzystaniu dotacji i pożyczek w ramach programów krajowych, międzynarodowych i dwustronnych.
- **Źródła zewnętrzne:** wsparcie dla działań mających na celu ograniczenie emisji i wychodzących poza opcje nisko kosztowe i krótkoterminowe, jak również wymagających środków finansowych wykraczających poza zdolności krajowe

danych państw rozwijających się należy pozyskiwać z całego szeregu źródeł oraz nowatorskich mechanizmów finansowania, włącznie z funduszami publicznymi oraz międzynarodowymi mechanizmami jednostek redukcji emisji. EKES wspiera wysiłki Komisji na rzecz stworzenia obejmującego wszystkie kraje OECD rynku uprawnień do emisji dwutlenku węgla do 2015 r., łącząc unijny system handlu uprawnieniami do emisji z innymi porównywalnymi systemami ograniczeń emisji i handlu uprawnieniami do emisji, zaś do 2020 r. planuje się jeszcze dalsze rozszerzenie tego rynku.

11.6. Rada Europejska podkreśliła potrzebę bardziej szczegółowej analizy międzynarodowych mechanizmów finansowania. Temat ten zostanie ponownie poruszony podczas październikowego szczytu Rady Europejskiej. EKES zdecydowanie uważa, że odbędzie się to zbyt późno, wzięwszy pod uwagę grudniowy termin konferencji kopenhaskiej.

11.7. EKES zgadza się z Komisją, że kraje rozwinięte powinny wnieść swój wkład finansowy poprzez fundusze publiczne oraz poprzez wykorzystanie międzynarodowych mechanizmów jednostek redukcji emisji. Wkład finansów publicznych powinien być porównywalny i oparty o regułę „zanieczyszczający płaci”, jak również o możliwości gospodarcze poszczególnych państw. Wielkość wkładu finansowego należy wynegocjować i powinna ona stanowić integralną część porozumienia.

- określenie rocznego wkładu finansowego krajów rozwiniętych na podstawie przyjętego wzoru (w oparciu o zasadę „zanieczyszczający płaci” oraz jego możliwość zapłacenia);
- zabezpieczenie określonego odsetka dopuszczalnych wielkości emisji z każdego kraju rozwiniętego; następnie powyższe wielkości emisji zostaną sprzedane w ramach aukcji różnym rządów na szczeblu międzynarodowym.

11.7.1. EKES przyjmuje ze szczególnym zadowoleniem propozycję Meksyku, zgodnie z którą każdy kraj na świecie wnosi swój wkład do puli centralnej, przy czym wielkość składek wyliczona jest w oparciu o wzór uwzględniający liczbę ludności danego kraju, PKB i poziom emisji gazów cieplarnianych. Pula centralna zostanie następnie rozdzielona pomiędzy wszystkie kraje według ich potrzeb związanych z obniżeniem poziomów emisji, tworzeniem technologii przyjaznych środowisku oraz dostosowywaniem się do skutków zmiany klimatu.

11.8. EKES:

- popiera stanowisko Komisji związane z dalszym opracowywaniem systemów ograniczeń emisji i handlu uprawnieniami do emisji najpierw w krajach rozwiniętych, a następnie w krajach rozwijających się o najwyższym poziomie rozwoju gospodarczego;
- popiera także reformę mechanizmu czystego rozwoju (CDM), który z uwagi na skoncentrowanie się na konkretnych projektach przyczynił się do wysokich kosztów transakcyjnych i administracyjnych. Możliwym rozwiązaniem jest przejście od CDM bazującego na projektach do CDM sektorowego. Inną możliwością jest rozwój technologii i transfer CDM spełniający wymogi planu działań z Bali.

11.9. Przewidywane koszty osiągnięcia długookresowych celów do 2050 r. nie są niskie, gdyż szacuje się je na 2 % obecnego PKB, jednak dużo wyższe byłyby koszty zaniechania tych działań.

12. Informowanie opinii publicznej

12.1. Ważne jest, aby opinia publiczna była świadoma powagi aktualnej sytuacji związanej z globalnym ociepleniem klimatu oraz konsekwencji wynikających z braku podjęcia natychmiastowych działań dotyczących zmiany klimatu.

12.2. Należy zachęcać i mobilizować obywateli do odgrywania swojej roli poprzez wykorzystywanie bardziej ekologicznych form energii, zakup większej ilości dóbr i usług odznaczających się wyższą efektywnością energetyczną oraz zmniejszenie ilości wytwarzanych przez nich gazów cieplarnianych.

12.3. EKES uważa, że poszczególne państwa powinny poprzez kampanie medialne uzmysłowić swoim obywatelom konieczność podjęcia działań oraz potrzebę oszczędzania energii i wykorzystywania alternatywnych źródeł energii (nie będących paliwami kopalnymi). W ten sposób przyczynią się oni do zmniejszenia emisji szkodliwych gazów cieplarnianych. Zagadnienia związane ze zmianą klimatu należy wprowadzić również do programów nauczania w szkołach podstawowych i średnich, przy czym zadanie to będzie realizowane w ramach strategii długoterminowych.

EKES uznaje potrzebę tworzenia aktywnej polityki edukacyjnej celem propagowania lepszego zrozumienia skutków zmiany klimatu, co do których odpowiedni wniosek złożyła Komisja.

12.4. EKES zdecydowanie uważa, że Rada Europejska powinna zachęcać państwa członkowskie do tego, aby w zakresie swoich kompetencji krajowych wspierały i ułatwiały udział samorządów lokalnych i regionalnych, przedsiębiorstw, związków zawodowych i innych przedstawicieli zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w propagowaniu strategii i inicjatyw w zakresie walki ze zmianą klimatu.

12.5. EKES uważa także, iż władze lokalne, regionalne i krajowe powinny ściślej współpracować przy tworzeniu solidnych podstaw wiedzy na temat wpływu i następstw zmiany klimatu poprzez mobilizowanie swoich obywateli i sektora prywatnego. Przykładem takich działań jest inicjatywa „Porozumienie między burmistrzami”, w ramach której 500 gmin europejskich zobowiązało się zmniejszyć emisje CO₂ o ponad 20 % do roku 2020.

13. Klauzula przeglądowa

13.1. EKES podkreśla wagę przeglądów okresowych ogólnego postępu oraz adekwatności zobowiązań i działań jako integralnej części porozumienia, włącznie z całościowym przeglądem w 2015 r.

Bruksela, 5 listopada 2009 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Mario SEPI
